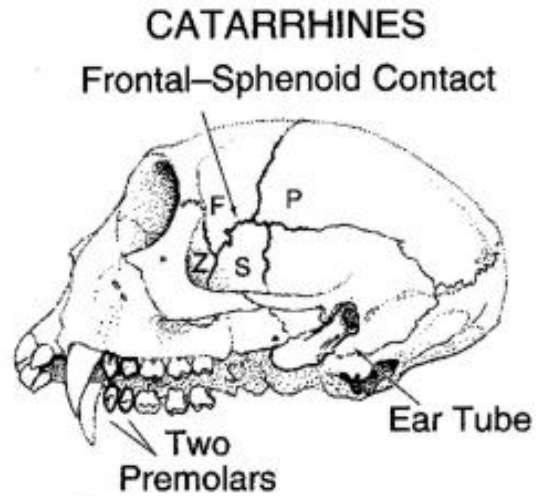

Primatologie VI.

Doc. Václav Vančata

Základní charakteristiky na lebce úzkonosých primátů

Narrow Nostrils

**Charakteristické
rozdíly mezi
nadčeleděmi**

Cercopithecoidea
a
Hominoidea

ÚZKONOSÉ OPICE

užší nosní vchod
i dutina nosní

úzké kostěné patro

menší a méně
vypělý mozek

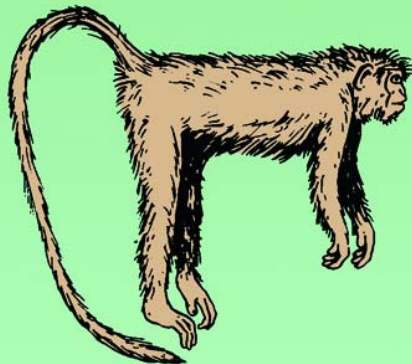
často dlouhé
a ostré špičáky

stoličky mají čtyři
hrboly napříč spojené
sklovinnou lištou
(bilofodontní moláry)

ze stran „stlačený“ hrudník
dlouhý trup, dlouhá pánev

omezené manipulační
schopnosti ruky

delší zadní končetiny

LIDOOPI

široký nosní vchod
i nosní dutina

široké kostěné patro

relativně velký,
člověku podobný mozek

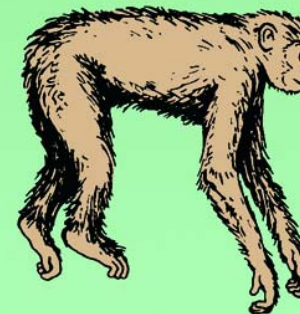

špičáky jsou mohutné,
spíše kratší a méně
zahrocené řezáky
bývají velké

stoličky nemají výrazné
lišty, dolní stoličky mají
pět hrbolů - tj. „Y“ vzor

předozadně „stlačený“ hrudník
krátký trup, široká pánev

vždy chybí ocas

dobré manipulační
schopnosti ruky

delší přední končetiny

Systematika katarhyních opic

infrařád: Catarrhina - úzkonosí primáti

nadčeleď: Cercopithecoidea

čeleď: Cercopithecidae - kočkodanovití

podčeleď: Cercopithecinae – kočkodani

tribus: Papionini - paviáni a makakové

tribus: Cercopithecini- kočkodani

podčeleď: Colobinae - hulmani

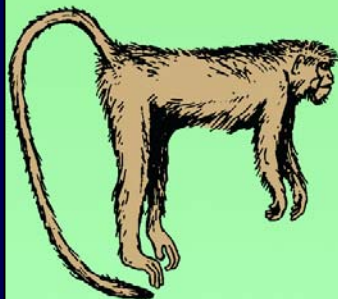
tribus: Colobini - guerézy

tribus: Presbytini - hulmani a languři

Rozdíly mezi kočkodanovitými a hulmanovitými opicemi

hulmanovití

ocas je obvykle velmi dlouhý,
někdy i silně ochlupený

velká vzdálenost
mezi očnicemi

úzké řezáky, stoličky
s vysokými ostrými hrboly
hluboká čelist

sklony k býložravosti
převaha listožravosti

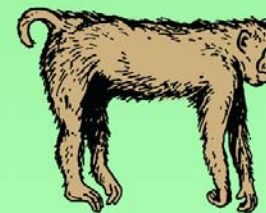
složený žaludek
de třemi nebo
čtyřmi komorami

menší, méně
gyrifikovaný mozek

krátké palce

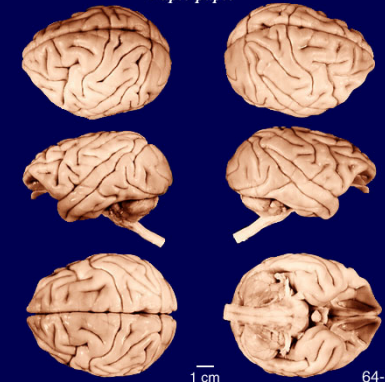
zadní končetiny
jsou výrazně delší
než přední

kočkodanovití

ocas může být
krátký nebo i chybět

Guinea baboon
Papio papio

Univ. of Wisconsin-Madison Brain Collection

1 cm

64-12

malá vzdálenost
mezi očnicemi

široké řezáky, stoličky
s nízkými hrbolky
mělká čelist

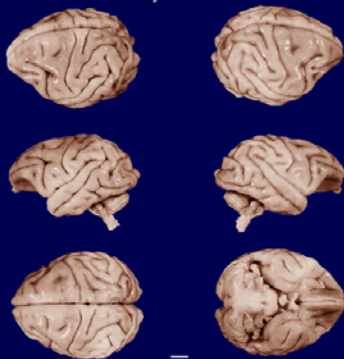
sklony k všežravosti
převaha k plodožravosti

liční torby

větší, více
gyrifikovaný mozek

zadní končetiny
jen o málo delší
než přední

Langur
Presbytis entellus

Univ. of Wisconsin-Madison Brain Collection

1 cm

62-179

Kočkodanovití
Cercopithecinae

Sklony k všežravosti

Převaha frugivorie

Vyspělý mozek s výraznější gyrtifikací

Úzká partie lebky mezi orbitami

Široké řezáky

Mělká mandibula

Nízké hrboly na stoličkách

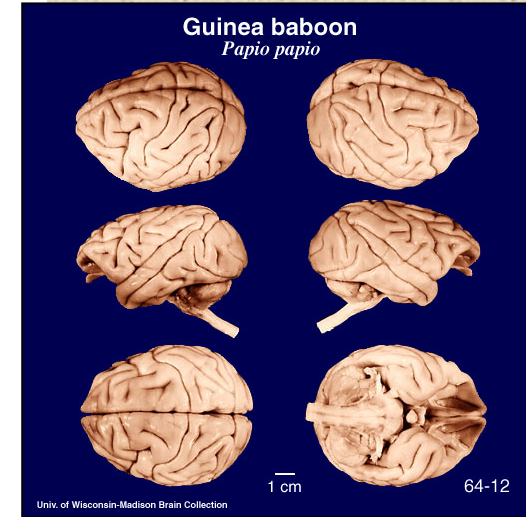
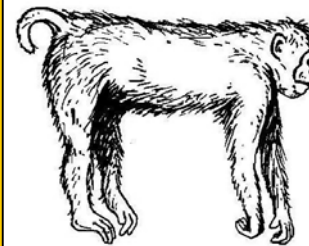
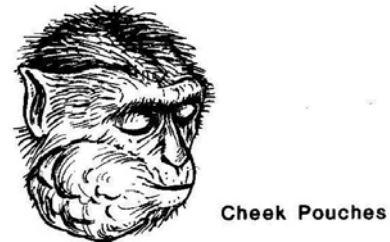
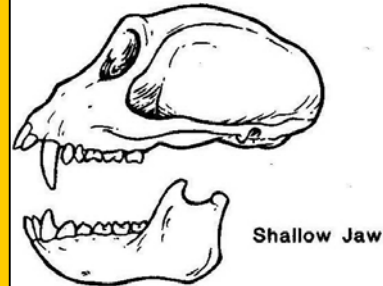
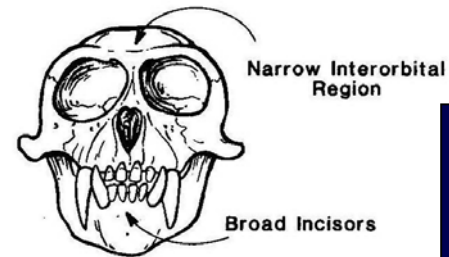
Lícní torby

**Středně dlouhé
neredukované palce na rukou**

**Přední a zadní končetiny
nepříliš odlišné délkou,
zadní vždy delší**

**Středně dlouhý,
někdy zkrácený i výrazně
redukovaný, ocas**

Cercopithecines

podčeleď: Cercopithecinae - kočkodani
tribus: *Papionini*- paviáni a makakové

makak rhesus - *Macaca mulatta*
makak formozský - *Macaca cyclopis*
makak asámský - *Macaca assamensis*

makak jávský - *Macaca fascicularis*
makak tibetský - *Macaca thibetana*

makak medvědí - *Macaca arctoides*
makak červenolící - *Macaca fuscata*

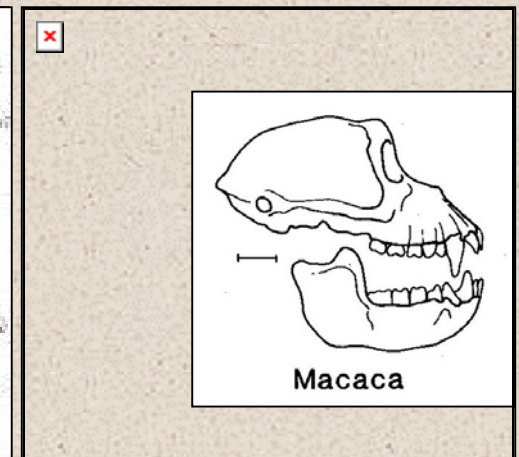
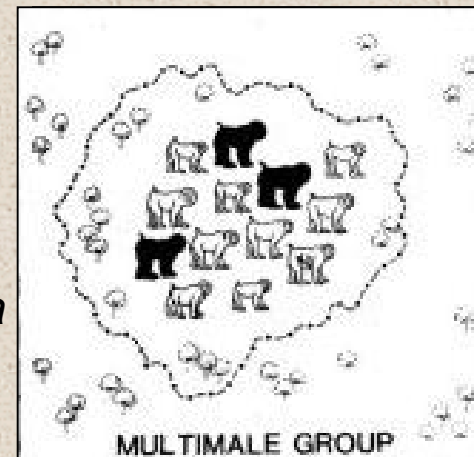
makak vepří - *Macaca nemestrina*
makak lví - vanderu - *Macaca silenus*

makak magot - *Macaca sylvanus*

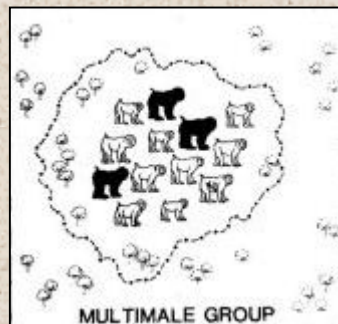
makak káповý - *Macaca radiata*
makak bandar - *Macaca sinica*

makak chocholatý - *Macaca nigra*
makak tmavý - *Macaca maura*
makak černošedý - *Macaca ochreata*
makak tonkeánský - *Macaca tonkeana*

Tribus *Papionini* rod *Macaca*

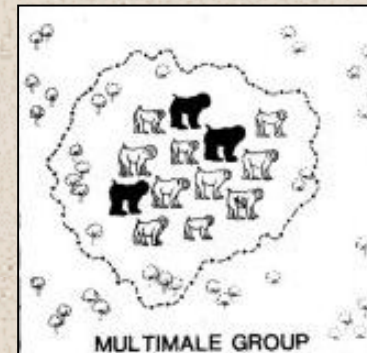
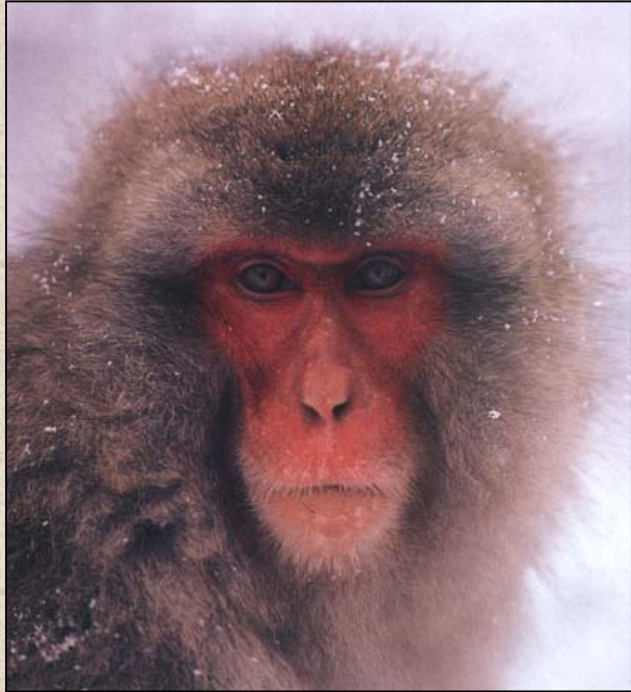

Macaca mulatta - makak rhesus

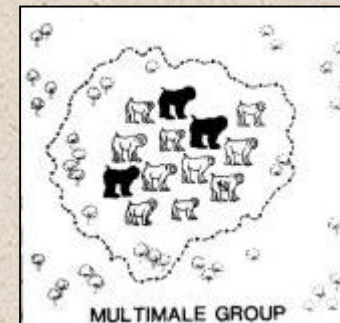
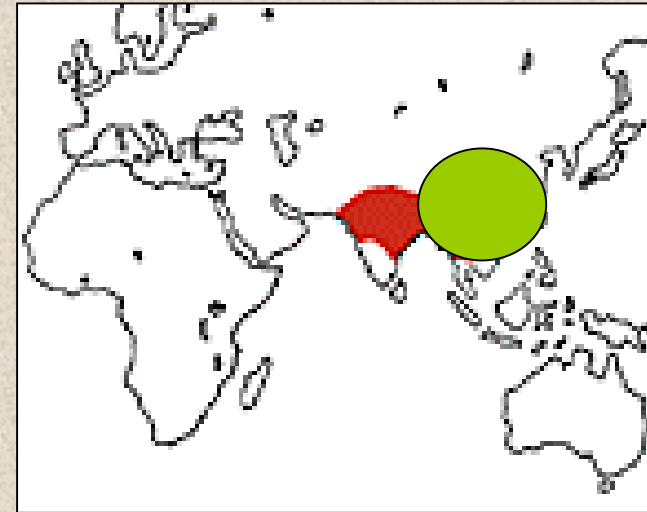

**Strohá matrilineární hierarchie
samci žijí na okraji jádra skupiny
vysoká agresivita, nízké usmiřování**

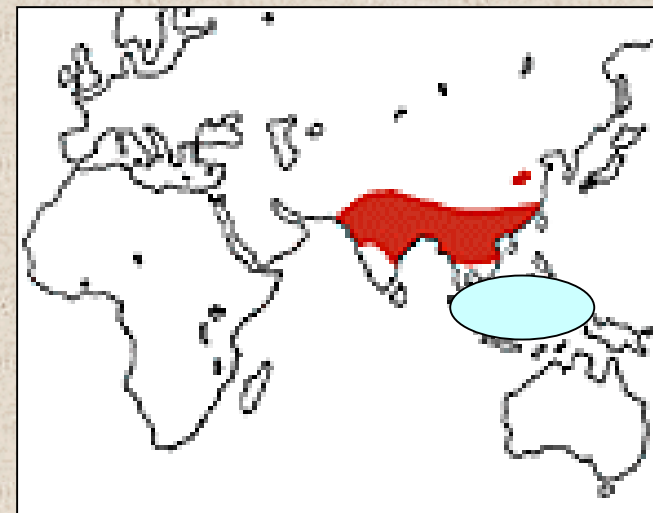
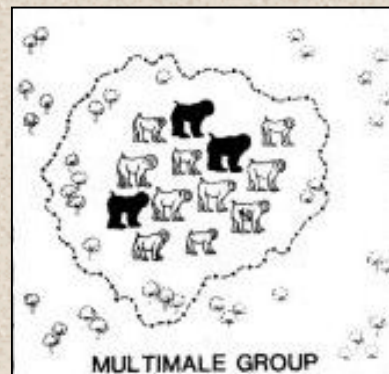
Macaca fuscata - **Makak červenolící**
nejseverněji žijící nehumánní primát - japonské ostrovy

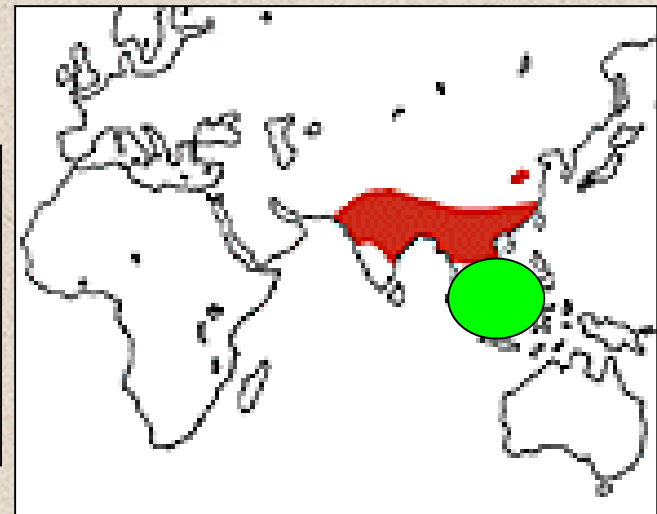
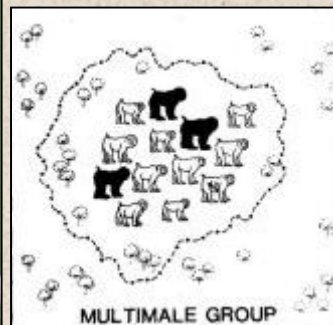
Macaca acrcoides - makak medvědí příbuzný japonských makaků

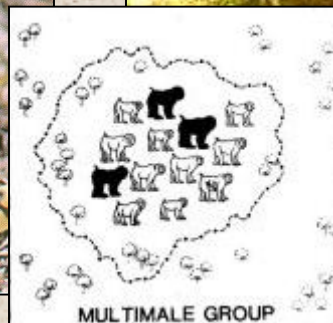
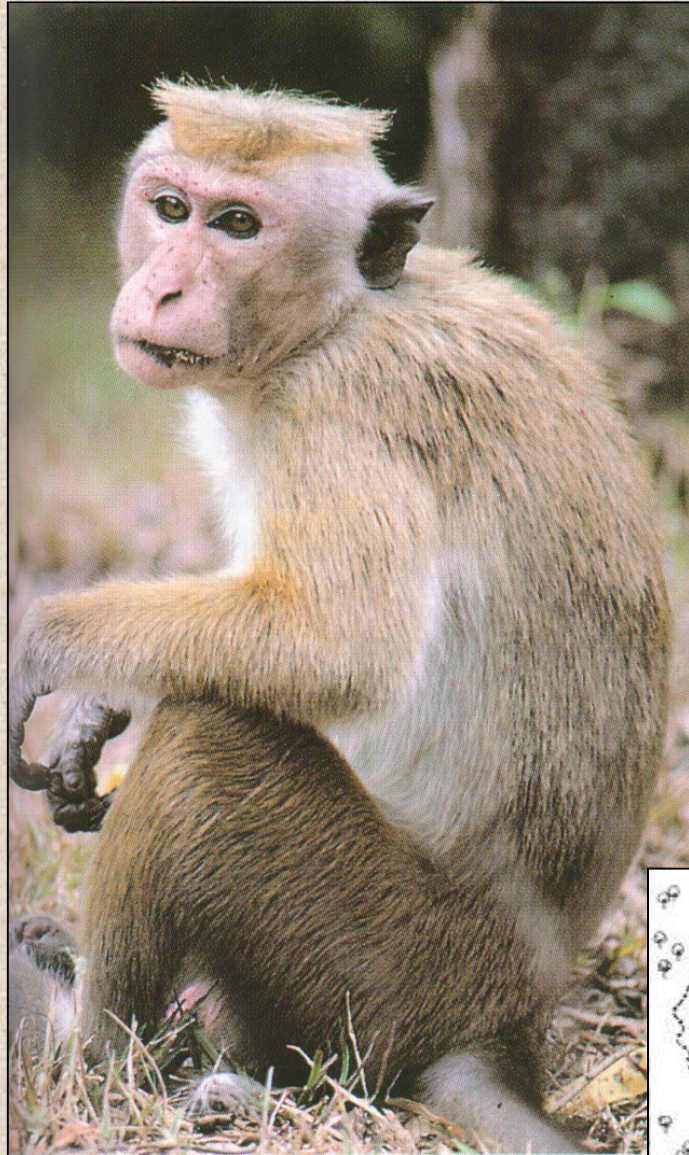
Macaca fascicularis - makak jávský

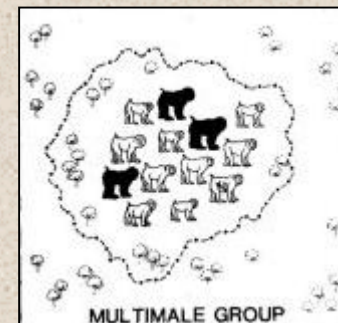
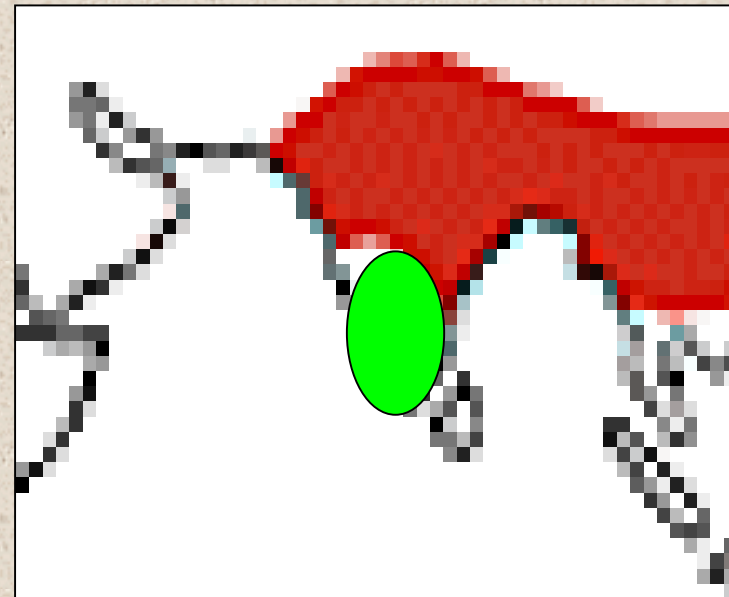
Macaca nemestrina - makak vepří

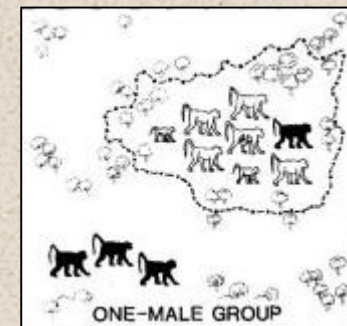
Macaca sinica - makak bandar

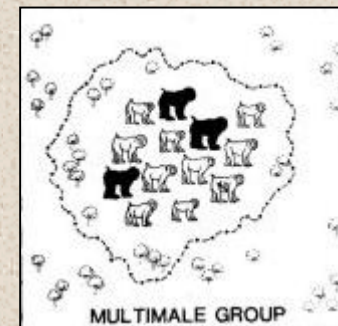
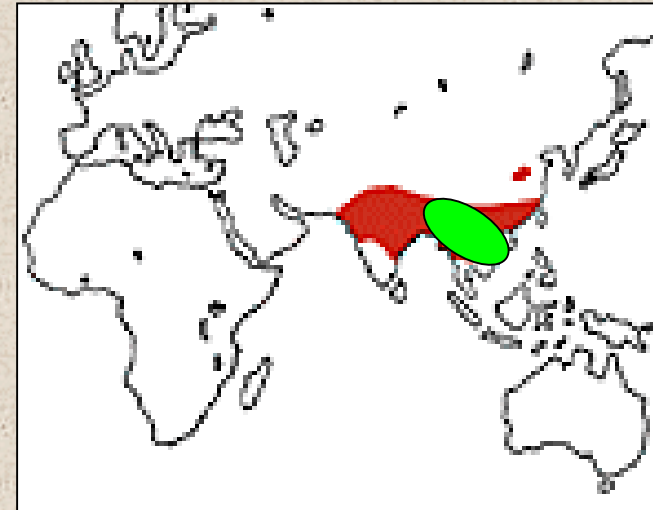
Macaca radiata - makak káponý

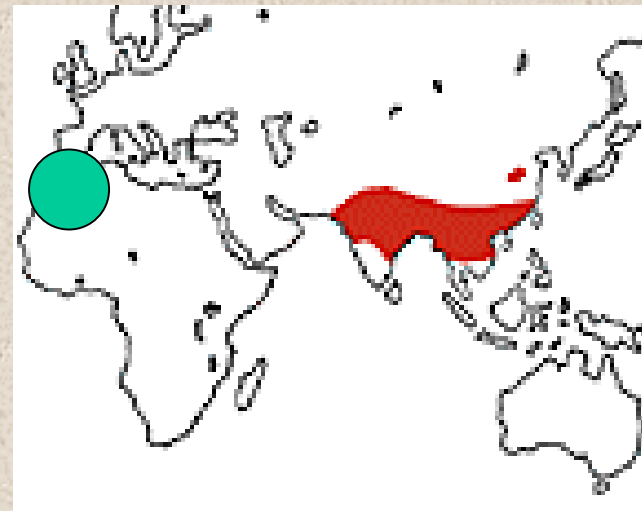
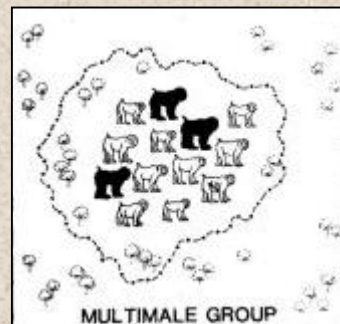
Macaca silenus - makak lví - vanderu

Macaca assamensis - makak asámský

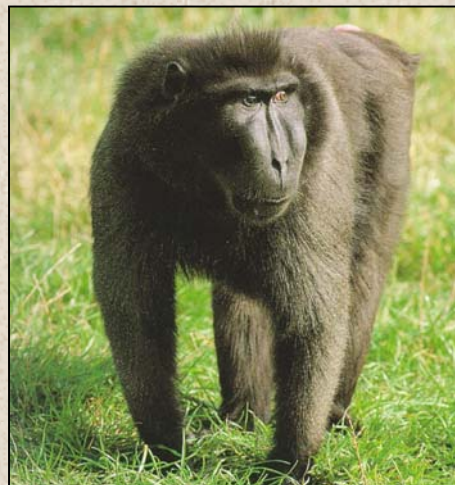
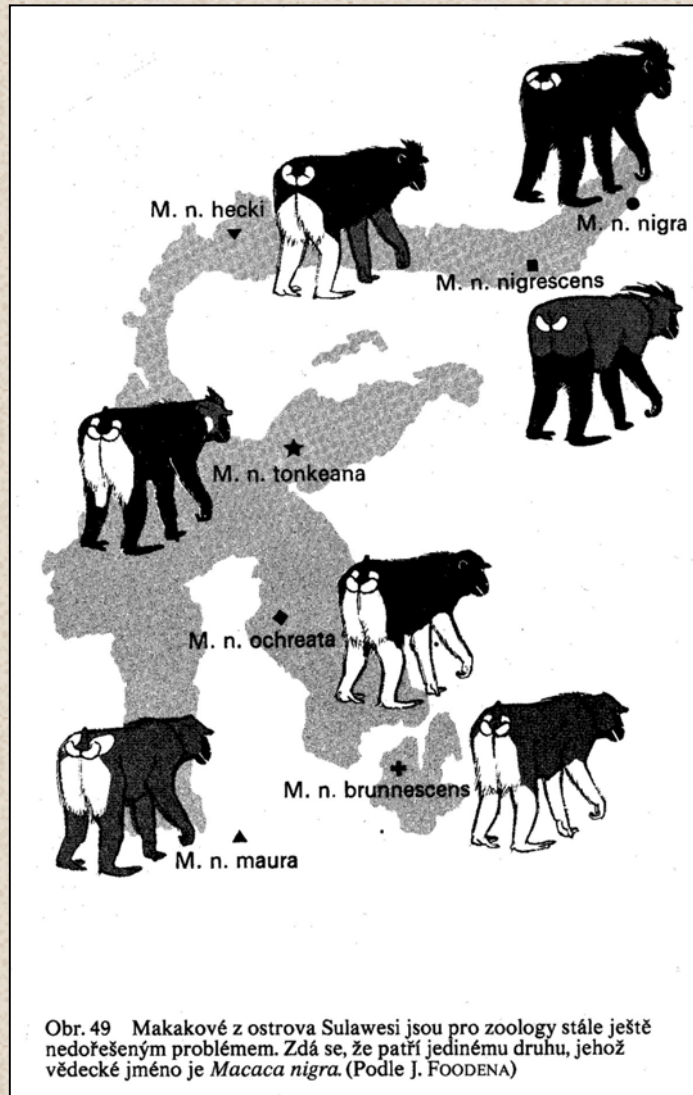

Makak magot

Makakové z Celebesu

Macaca nigra - makak chocholatý

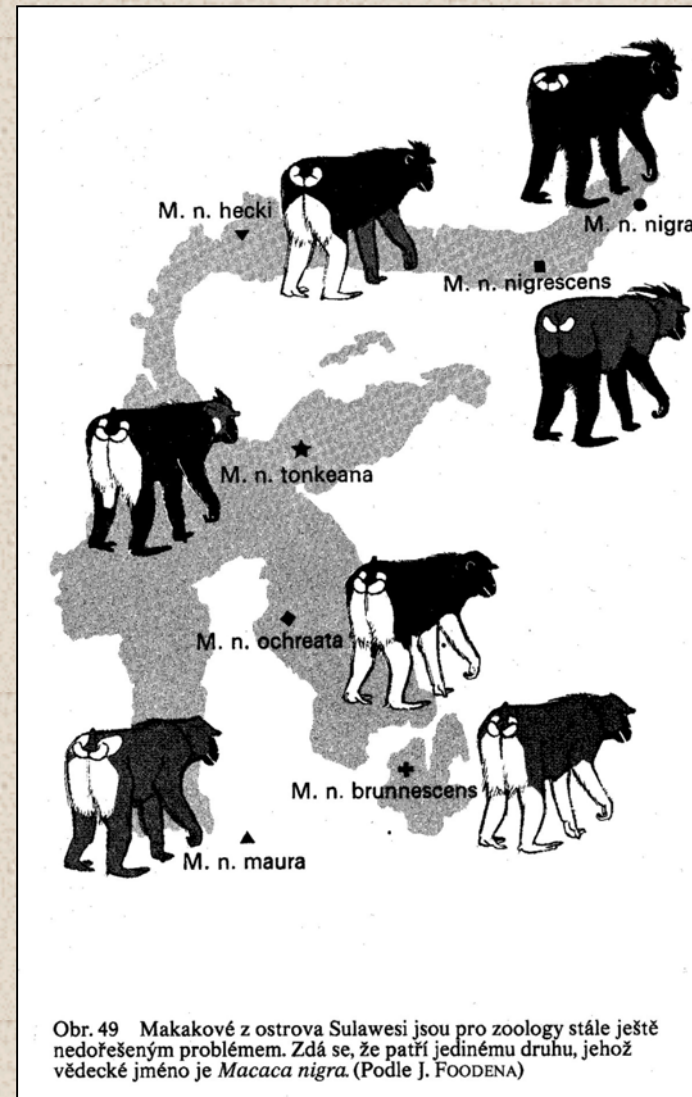

Makakové z Celebesu

Macaca tonkeana - makak tonkeánský

Jedna z mála z opic s vysloveně egalitářskou sociální strukturou

čeleď: ***Cercopithecidae*** - kočkodanovití
podčeleď: ***Cercopithecinae*** - kočkodani

tribus: ***Papionini***- paviáni a makakové

pavián plášťkový - *Papio hamadryas*

pavián plášťkový - *Papio hamadryas hamadryas*

pavián guinejský - *Papio hamadryas papio*

pavián anubi - *Papio hamadryas anubis*

pavián babuin - *Papio hamadryas cynocephalus*

pavián čakma - *Papio hamadryas ursinus*

pavián dželada - *Theropithecus gelada*

pavián mandril - *Mandrillus sphinx*

pavián dril - *Mandrillus leucophaeus*

mangabej rudohlavý - *Cercocebus torquatus*

mangabej kouřový - *Cercocebus torquatus atys*

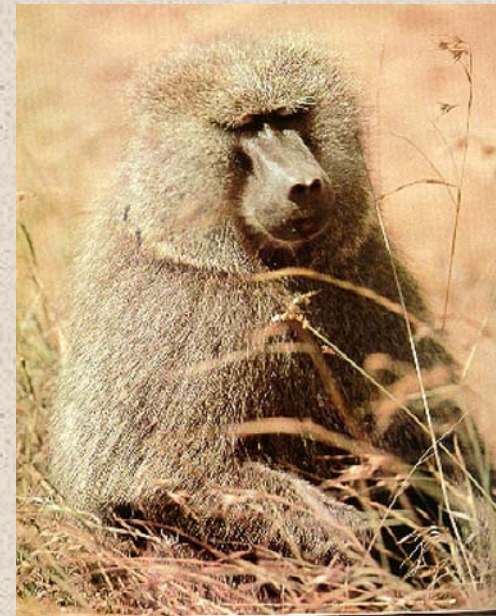
mangabej štíhlý - *Cercocebus agilis*

mangabej chocholatý - *Cercocebus galeritus*

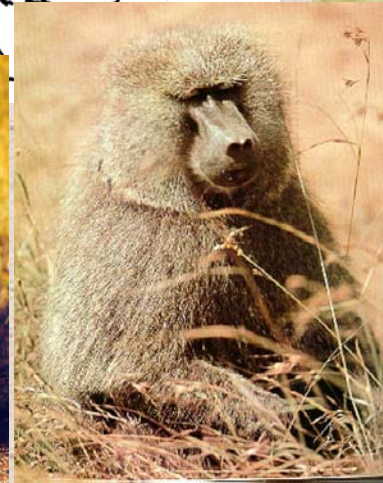
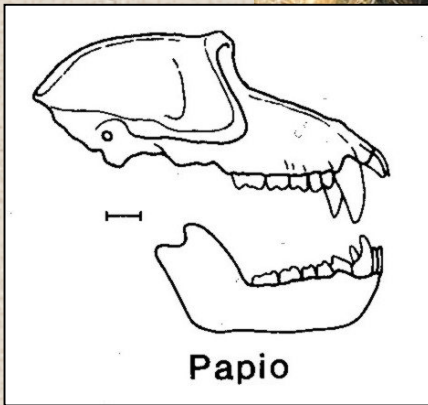
mangabej plášťkový - *Lophocebus albigena*

mangabej černý - *Lophocebus aterrimus*

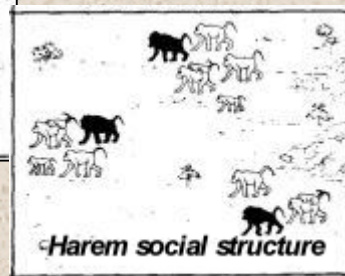
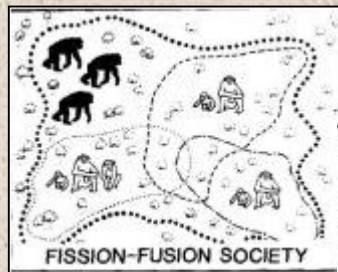
Paviáni a mangabejové Systematika

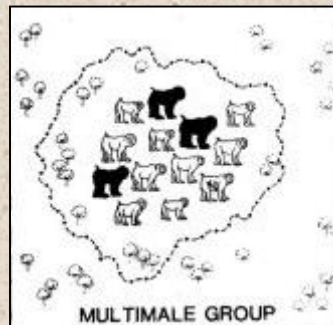
Paviáni - *Papio hamadryas*

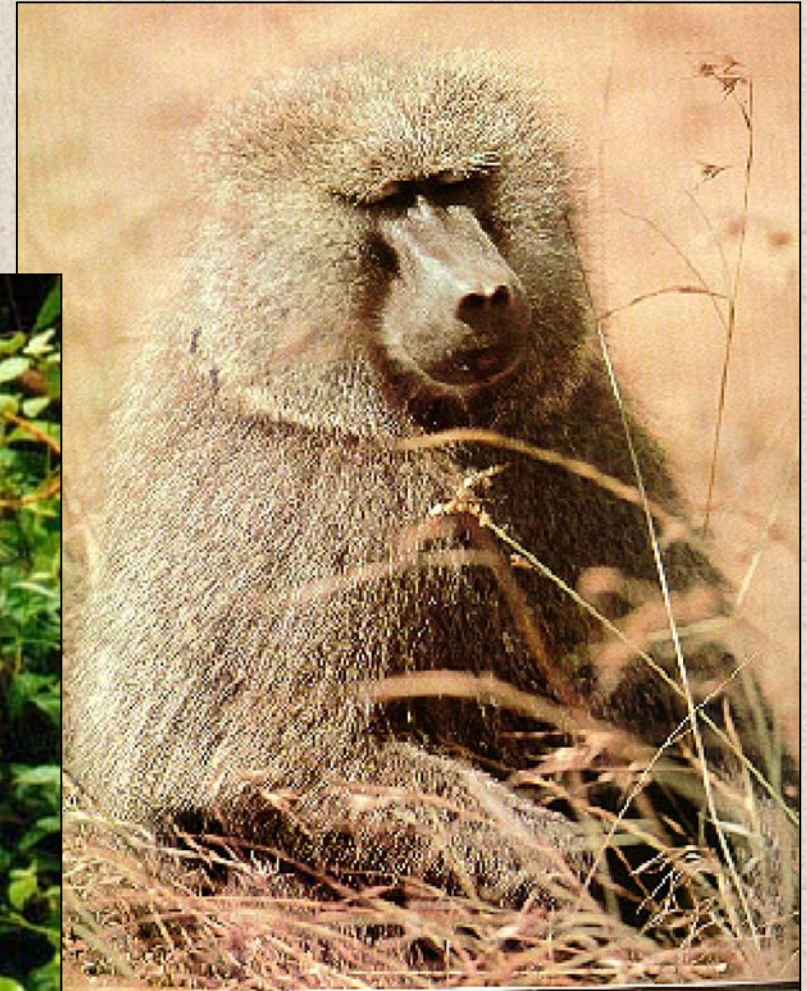
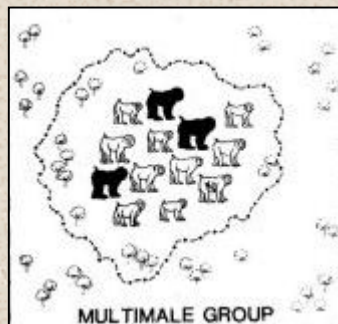
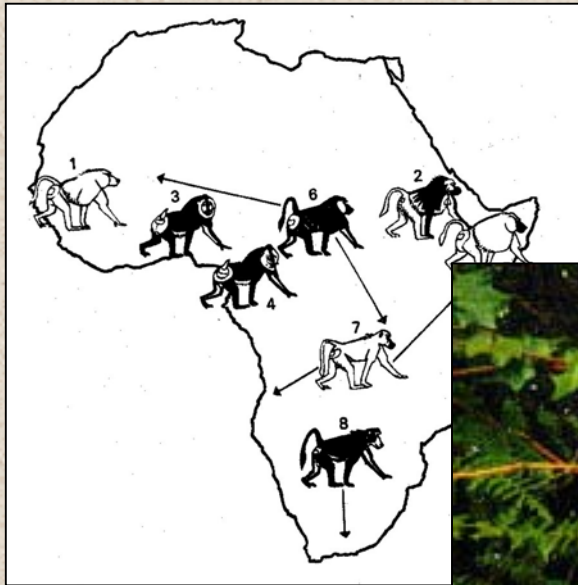
Papio h. hamadryas - pavíán pláštíkový

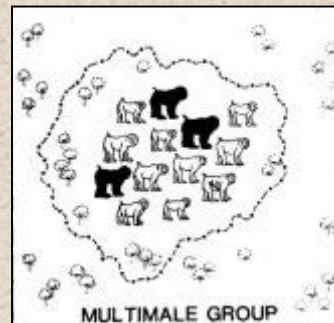
Papio anubis - pavián anubi

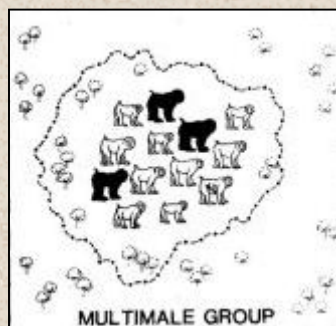
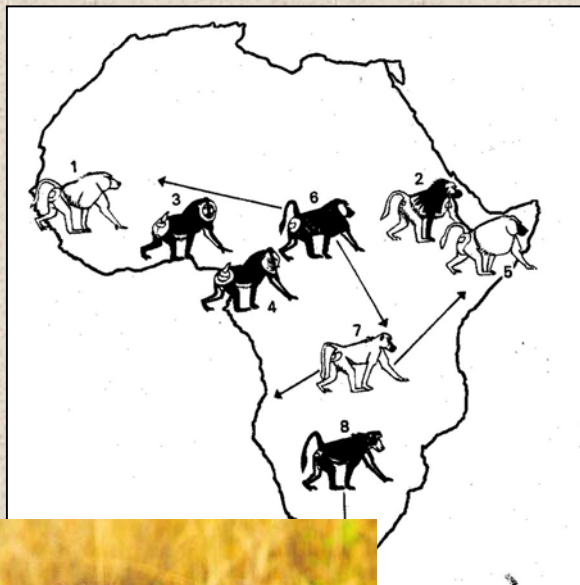
Papio h. cynocephalus - pavián babuin

Papio h. papio - pavián guinejský

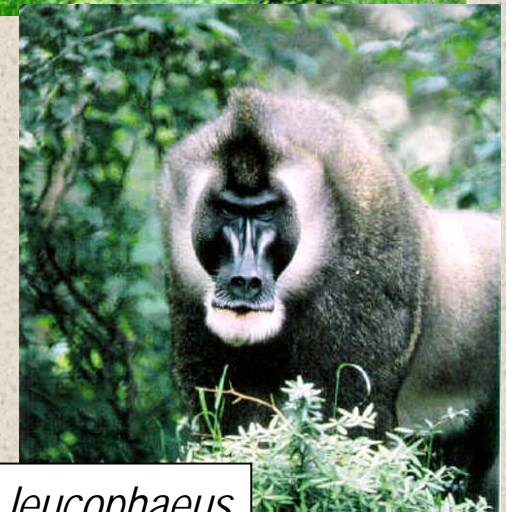
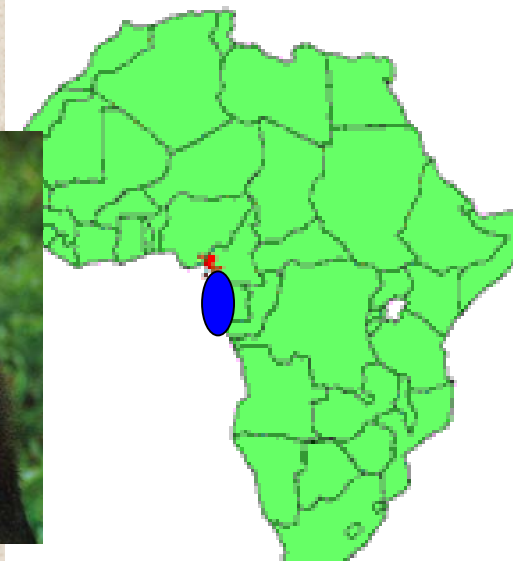
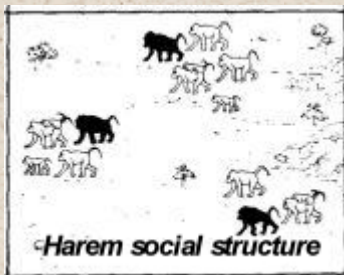

Papio h. ursinus - pavián čakma

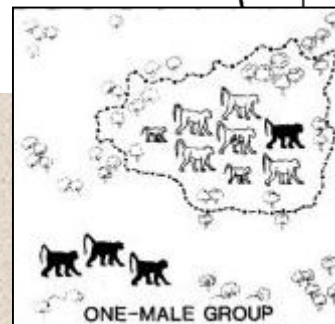
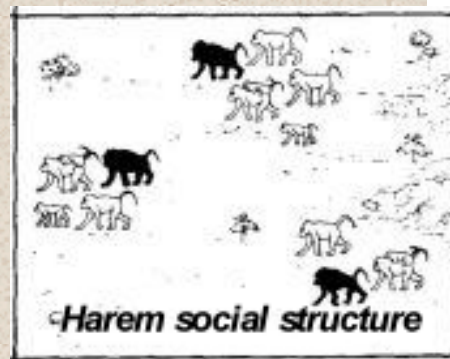
Paviáni z rodu *Mandrillus* pralesní paviáni

Mandrillus sphinx
pavián mandril

Mandrillus leucophaeus
pavián dril

Paviáni - rod *Theropithecus*

Theropithecus gelada - **dželada**

Manganbejové - rod *Cercocebus*

Mangabejové z rodu *Cercocebus* mají velký velikostní sexuální dimorfismus. Obývají spodní stromová patra a v různé míře i pozemní patro. Velmi často se pohybují na zemi, kde sbírají potravu. Jsou plodožraví a významnou část potravy tvoří tvrdé plody, například ořechy nebo semena.

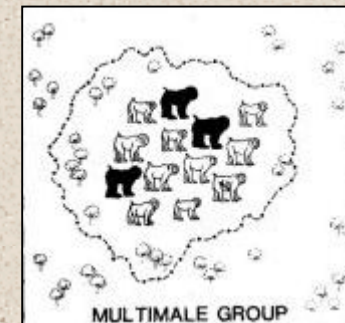
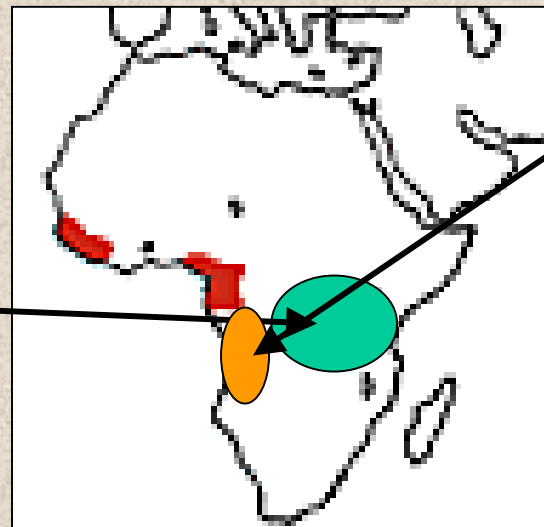
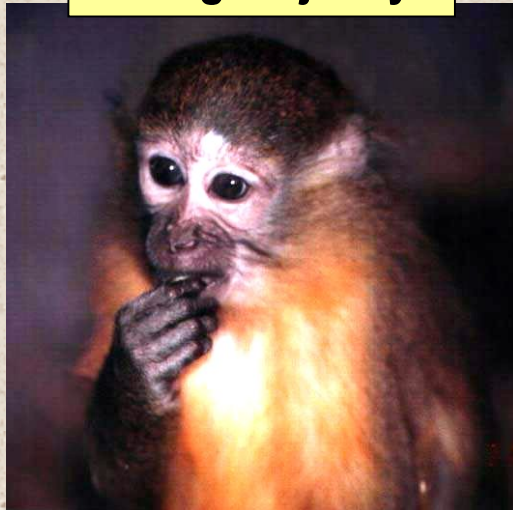

Cercocebus torquatus atys
Mangabej kouřový

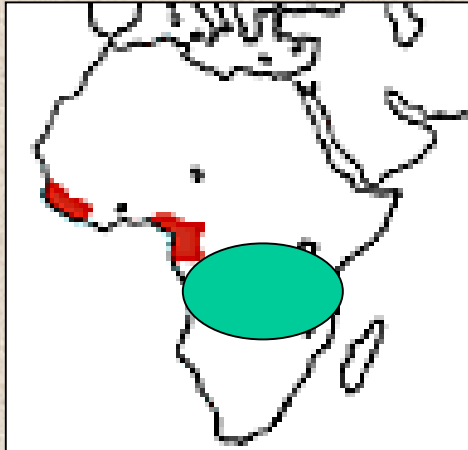

Cercocebus torquatus
Mangabej rudohlavý

Cercocebus agilis
Mangabej štlíý

Manganbejové - rod *Lophocebus*

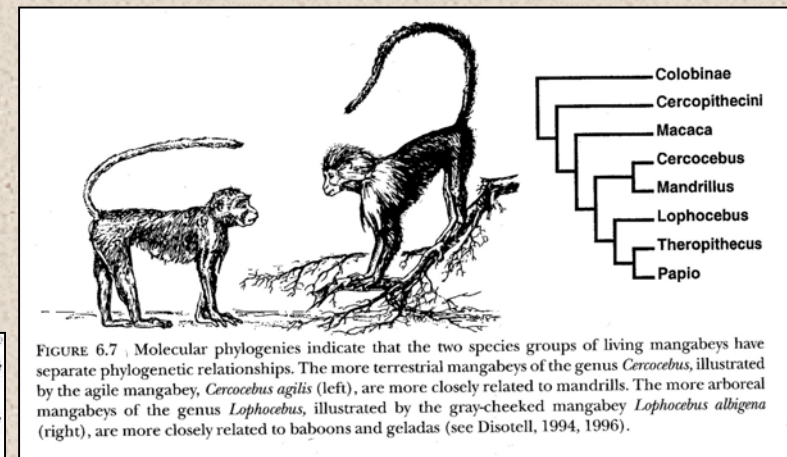
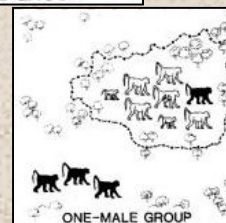
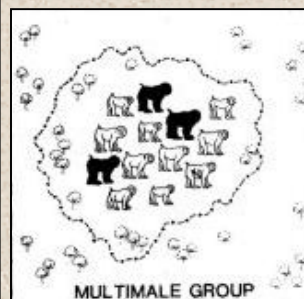

Mangabejové z rodu *Lophocebus* méně výrazný velikostní pohlavní dimorfismus, Obývají pralesní oblasti centrální a částečně i východní Afriky. Jsou to výhradně stromoví primáti, kteří obývají střední a horní patra různých pralesních formací. Vyhýbají se sušším ekosystémům

Lophocebus albigena johnstoni
Mangabej johnstonův

Lophocebus albigena
Mangabej plášťkový

Kočkodani - rody a vybrané druhy

tribus: *Cercopithecini*- kočkodani

kočkodan Allenův - *Allenopithecus nigroviridis*

kočkodan talapoin - *Miopithecus talapoin*

kočkodan husarský - *Erythrocebus patas*

kočkodan zelený - *Chlorocebus aethiops*

kočkodan muido - *Cercopithecus cephus*

kočkodan černolící - *Cercopithecus ascanius*

kočkodan červenobřichý - *Cercopithecus erythrogaster*

kočkodan světlobřichý - *Cercopithecus petaurista*

kočkodan Dianin - *Cercopithecus diana*

kočkodan mona - *Cercopithecus mona*

kočkodan pruhohřbetý - *Cercopithecus pogonias*

kočkodan Wolfův - *Cercopithecus wolfi*

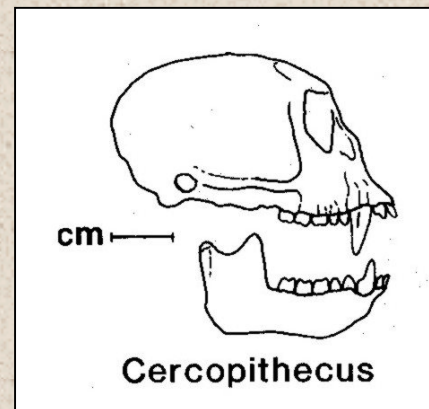
kočkodan Hamlynův - *Cercopithecus hamlyni*

kočkodan čepičatý - *Cercopithecus lhoesti*

kočkodan diadémový - *Cercopithecus mitis*

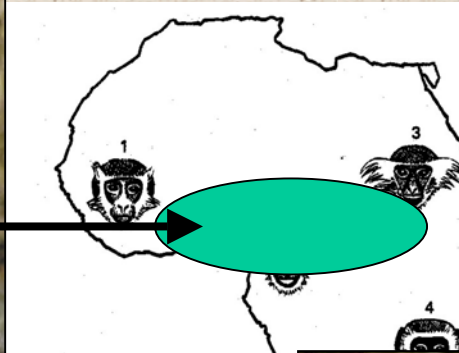
kočkodan bělonosý - *Cercopithecus nictians*

kočkodan Brazzův - *Cercopithecus neglectus*

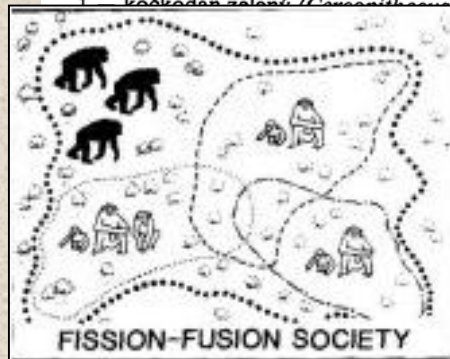
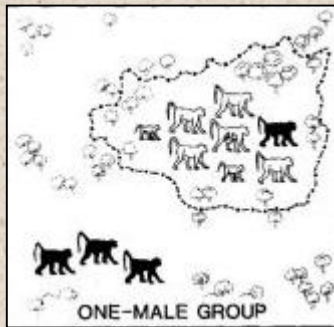

Starobylí kočkodani - lesostepní

Erythrocebus patas - kočkodan husarský

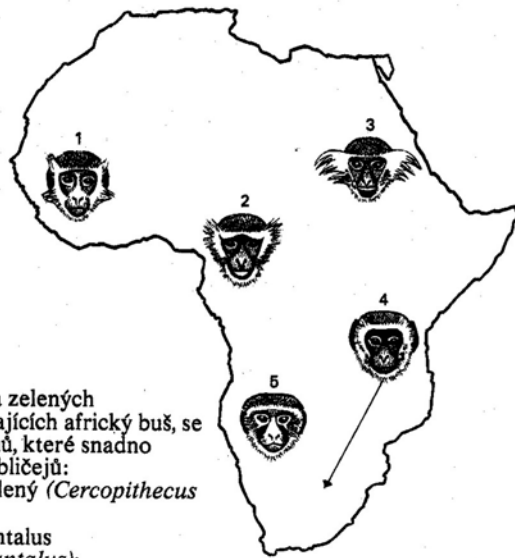

pina zelených
bývajících africký buš, se
druhů, které snadno
le obličejů:
kočkodan zelený (*Chlorocebus*)

Starobybí kočkodani - lesostepní

Chlorocebus aethiops - kočkodan zelený

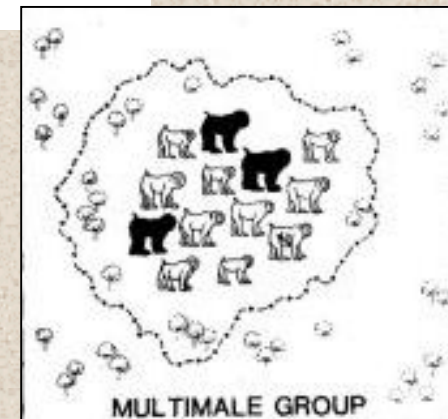
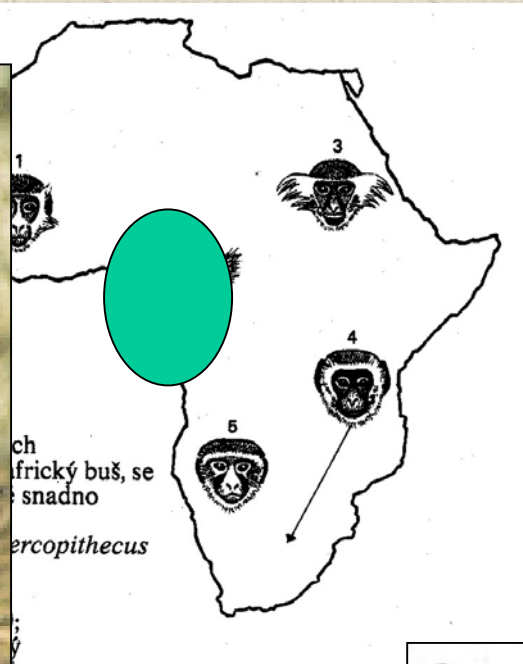

Obr. 56 Skupina zelených kočkodanů, obývajících africký buš, se skládá z pěti druhů, které snadno poznáme podle obličejů:
1 – kočkodan zelený (*Cercopithecus sabaesus*);
2 – kočkodan tantalus (*Cercopithecus tantalus*);
3 – kočkodan bělozelený (*Cercopithecus aethiops*);
4 – kočkodan vervet (*Cercopithecus pygerythrus*);
5 – kočkodan malbruk (*Cercopithecus cynosurus*).
(Upraveno podle J. DORSTA)

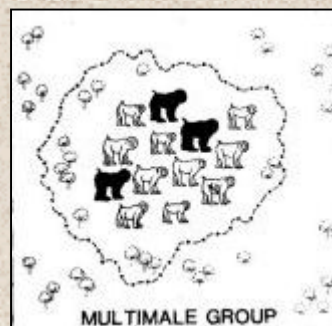
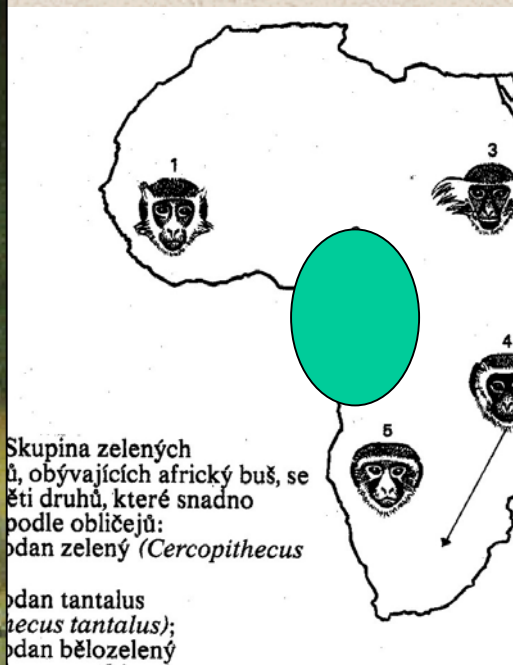
Starobylí kočkodani - pralesní

Allenopithecus nigroviridis - kočkodan Allenův

Starobylí kočkodani - pralesní

Miopithecus talapoin - kočkodan talapion

Kočkodan talapoin
nejmenší úzkonosý primát
samci a samice žijí většinu
roku odděleně

Kočkodani - rod *Cercopithecus*

muido

pruhohřbetý (mona)

čepičatý

světlobřichý

Hamlynův

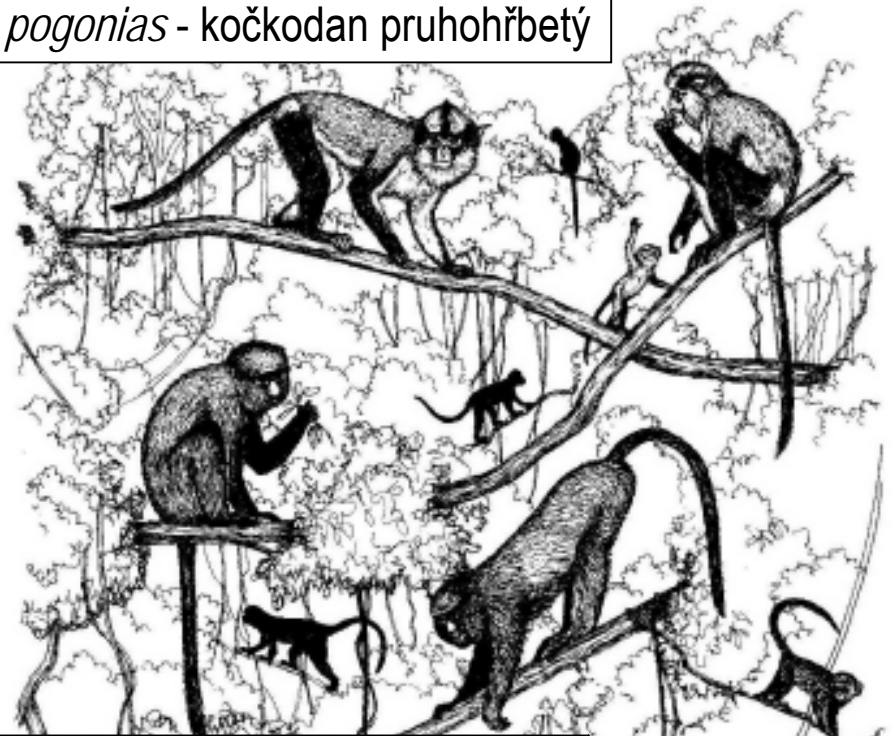

diadémový

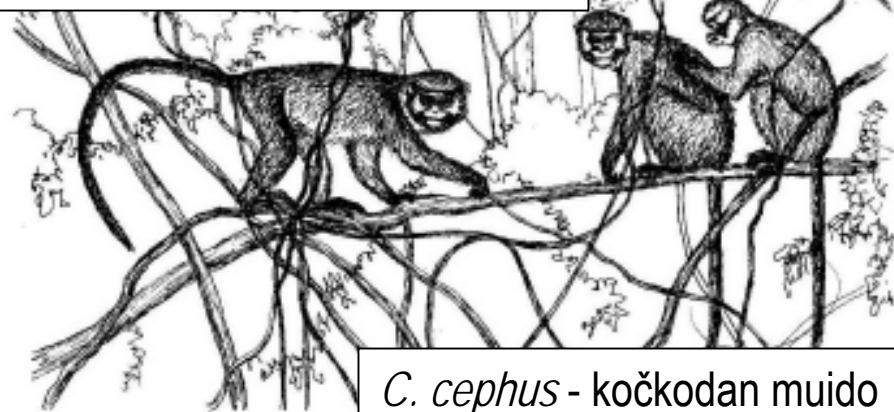
Ekologie a sociální struktura kočkodanů

Komunity kočkodanů
rodu *Cercopithecus*

C. pogonias - kočkodan pruhohřbetý

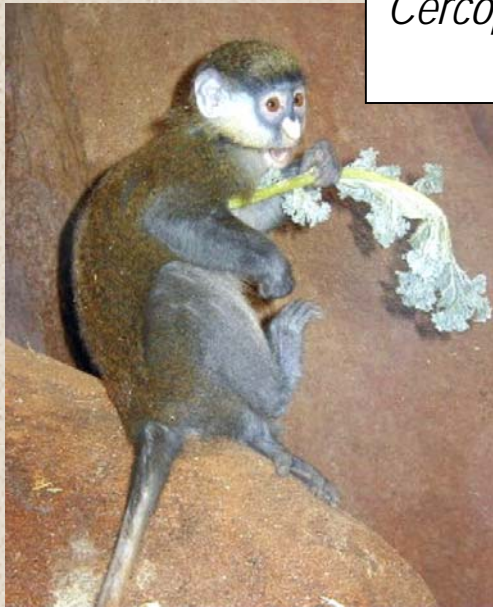

C. nictians - kočkodan bělonosý

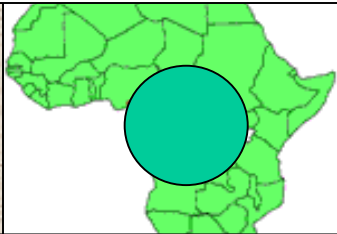

C. cephus - kočkodan muido

Kočkodani - skupina *Cercopithecus cephus*

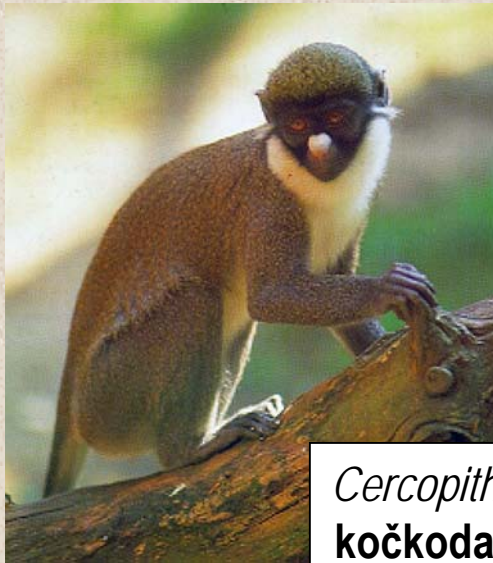
Cercopithecus ascanius schmidti
kočkodan černolící

Cercopithecus erythrotis
kočkodan červenonosý

Cercopithecus cephus
kočkodan muido

Cercopithecus petaurista
kočkodan světlobřichý

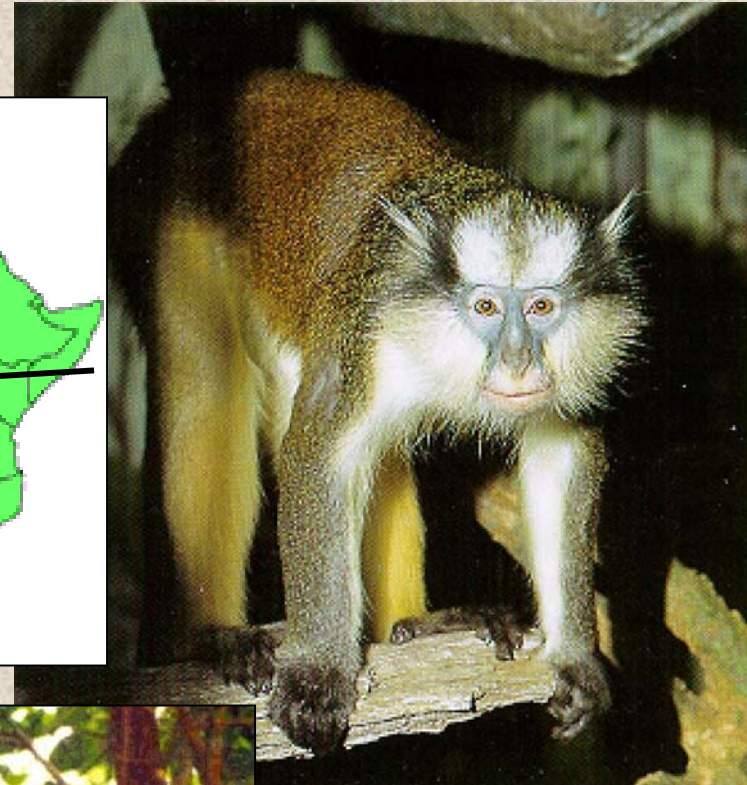
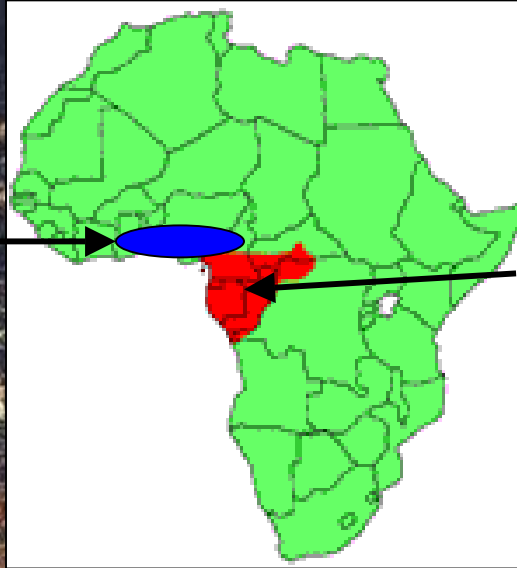

Cercopithecus sclateri
kočkodan Sklaterův

Kočkodani - skupina *Cercopithecus mona*

Cercopithecus mona
kočkodan mona

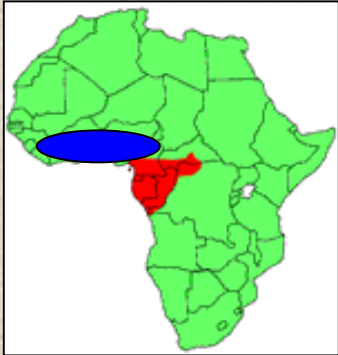
Cercopithecus pogonias
kočkodan pruhohřbetý

Cercopithecus cambpelli
kočkodan Campbelům

Kočkodani - skupina *Cercopithecus diana*

Cercopithecus diana
kočkodan Dianin

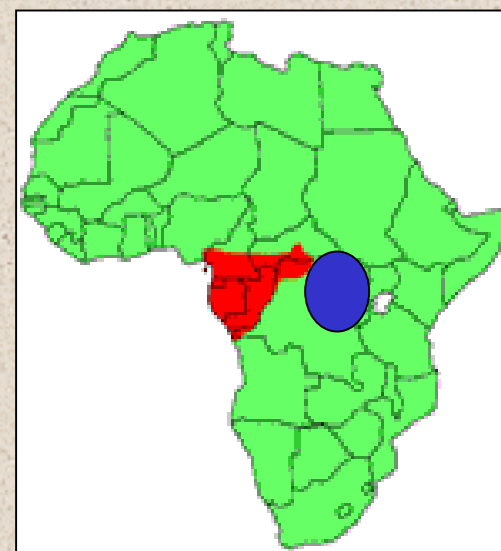
Cercopithecus d. rolloway
kočkodan Rollowayův

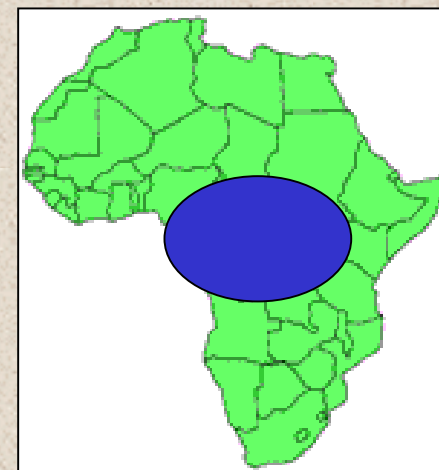
Kočkodani - skupina *Cercopithecus hamlyni*

Cercopithecus hamlyni
kočkodan Hamlynův

Kočkodani - skupina *Cercopithecus lhoesti*

Cercopithecus lhoesti
kočkodan čepičatý

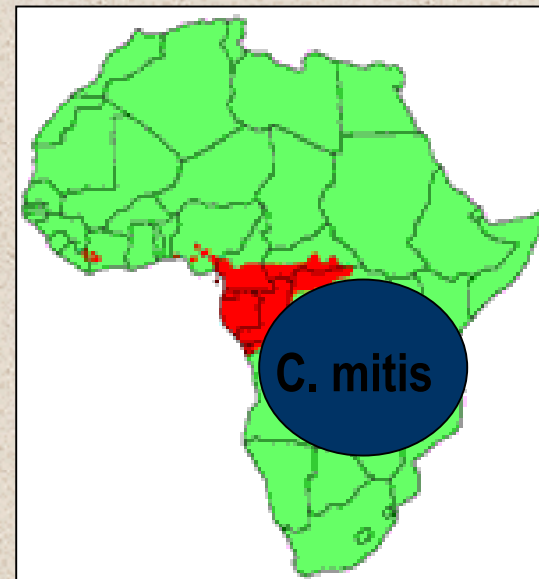
Kočkodani - skupina *Cercopithecus mitis*

Cercopithecus nicticans
kočkodan bělonosý

Cercopithecus mitis
kočkodan diadémový

Kočkodan Brazzův - *Cercopithecus neglectus*

jediný párově žijící kočkodanovitý primát

